

De visie van kunstzinnig tekenaar Le Roy: *Onkruid en afval bestaan niet....alles doet ertoe!*

Eind jaren zestig wordt een nieuwe woonwijk in Heerenveen gebouwd. De Europa- en Kennedylaan: rechte straten met aan de ene kant rijtjeswoningen en aan de andere kant Flats met een portiek, vlakbij het centrum van Heerenveen. Een grasveld ertussen met een paar struiken, zoals te doen gebruikelijk. Le Roy had voor die tijd een andere, opzienbarende visie en zodra hij toestemming kreeg, liet hij de grasmat over de volle lengte in twee gedeelten scheuren, hij groef de grond tot een meter diep en liet er wagens vol puin in storten: grote brokken puin en stenen van afbraakwoningen, zelfs oude beddenspiralen, alles verdween in het tot graf gemaakte deel van de grasmat, tot verbijstering van de bewoners. Ze waren gewend aan die keurig aangeharkte tuinen met een rijtje afrikaantjes, zoals overal in die tijd. Er was sprake van een echte cultuurshock, Le Roy hield van onkruid. Ik ook en in 1971 trof ik hem voor het eerst en het maakte grote indruk op me. Het idee van "onkruid bestaat niet" trok me, mijn vader noemde me onkruid omdat ik dat het mooiste vond. Een plantje dat hoog in de bergen uit de stenen groeit boeide me meer, dan zijn rijtje afrikaantjes. Ik trof hier iemand die dezelfde mening had en er zelfs toestemming voor kreeg! Geweldig vooruitstrevend van de gemeente Heerenveen.

"Laat de natuur zijn gang maar gaan, dan ontstaan er mooie, bijzondere dingen"

Het experiment nam al gauw vormen aan van een golvend terrein waarop hij bomen liet planten. Het begroeiende snel, geen statisch geheel dus maar werk in uitvoering, waarbij stenen werden gestapeld, niet gemetseld en de grens van cultuur en natuur werd opgezocht en samengebracht in iets wat uitgroeide tot een mooie strook groen tussen flats en huizen. Dit bijzondere project trok al gauw veel belangstelling, de mensen raken er ook aan gewend en zijn er uiteindelijk blij mee. Zijn boek met de titel: *Natuur inschakelen, natuur uitschakelen*, trekt al snel nationale en internationale belangstelling. Er komen bussen vol toeristen naar het centrum van Heerenveen. In 1972 krijgt kunstenaar/tekenaar Le Roy van het Prins Bernardfonds de Zilveren Anjer uitgereikt en wordt hij benoemd tot ereburger van Heerenveen.

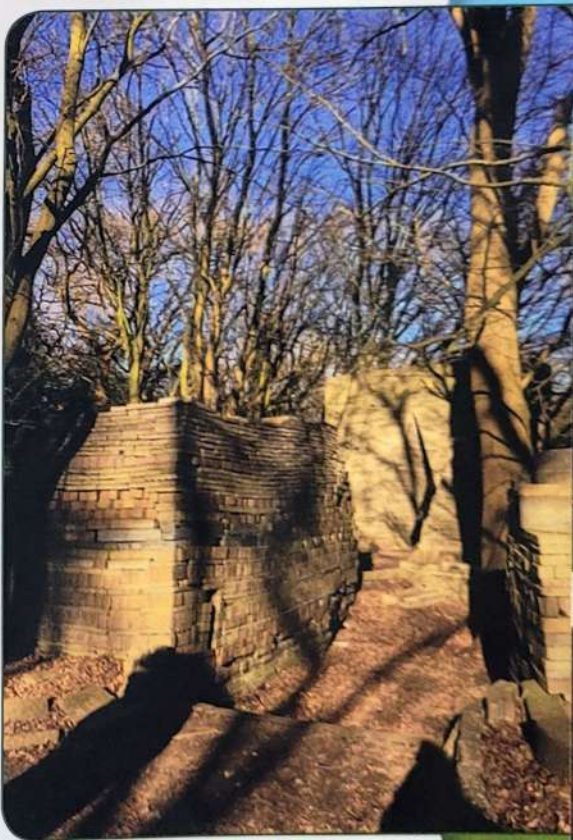
"Laat de natuur zijn gang maar gaan, dan ontstaan er mooie, bijzondere dingen" zegt Le Roy en hij krijgt gelijk. Het is geen statisch geheel, maar in de natuur met stenen, die zonder vastomlijnd plan worden gelegd, ontstaan onverwachte situaties, opgaand in een prachtig geheel. Als een eokathe-draal proces: voortdurend en eindeloos. Zoals altijd was er ook een keerzijde: de gemeente vond de kosten van onderhoud bezwaarlijk en er kwam ook kritiek van tegenstanders. De opzet van Le Roy was juist om vrijwilligers en scholieren bij het plan te betrekken, waardoor het hun park zou worden, het was niet de bedoeling dat het door de gemeente gemaaid en gesnoeid zou worden zoals men dat gewend was in elk ander plantsoen. Dat was nu juist niet de bedoeling en daarom mislukt het oorspronkelijke plan en werd zijn visie hiermee teniet gedaan! Wat men niet kent, accepteert men niet zomaar. Dat bleek wel uit de krantenkoppen in die tijd: *Verloedering bedreigt tuinen Le Roy!* Als blijkt dat de gemeente niet meer achter hem staat, laat hij het los en gaat weer zijn eigen, eigenzinnige weg.

Le Roy laat zijn visie echter niet los en koopt, zonder er ruchtbaarheid aan te geven, een weiland in

Mildam en begint er met een eokathedraal om zelf zijn plan weer vorm te geven. Hij wist dat er een groep geïnspireerde mensen was ontstaan die de Tuin van Le Roy misten en het leuk vonden om ermee verder te gaan. Trouwens: als je een passie en visie hebt laat je die niet zomaar los, ongeacht de tegenstand. Het was wijs om Stichting Tijd op te richten op 31 oktober 2001. Heerenveen treft het – en zeker Le Roy – dat hij te maken krijgt met burgemeester De Jonge, die op 29 juni 2005 bereid is een intentieverklaring te tekenen. Daarin belooft de gemeente dat het in gang gezette proces minstens honderd jaar bevorderd en gerespecteerd dient te worden. Stichting Tijd belooft het proces minimaal honderd jaar te adopteren. Alle lof trouwens voor een burgemeester, die destijds het lef heeft gehad om ervoor te tekenen, omdat hij het zelf mooi vindt en de samenwerking met Stichting Tijd open en plezierig is. "De mensen zullen gaan beseffen, dat er een samenhang is tussen de ruimte die de natuur en de mens innemen: het gaat samen op", aldus de burgemeester. Al heb je wel een bouwmeester nodig, anders wordt het te woest en wild, mensen moeten ingrijpen in de natuur, dat is altijd al zo geweest.

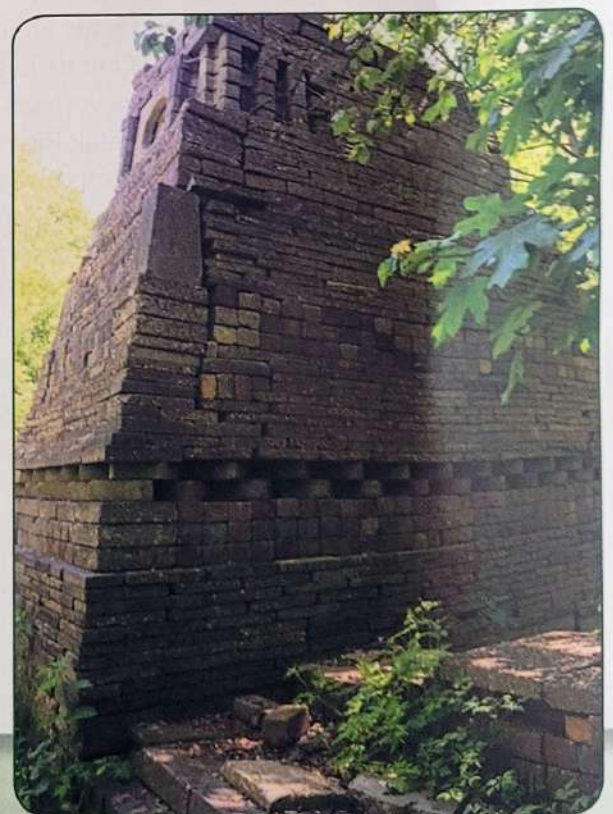
Le Roy zijn visie staat als een huis en hij werkt gestaag door met de mensen die hij heeft geïnspireerd. Riemer van der Lei, onze excursie-leider, nodigt mij uit op een mooie dinsdagmiddag om mee te gaan naar de Tuin van Le Roy, omdat hij weet dat ik daarin zeer geïnteresseerd ben vanaf het moment dat ik in Friesland woon. Ik ben er lang niet geweest en verbaas me erover hoe groot de bomen nu zijn en hoe mooi het is om tussen huizen en flats door te lopen en je in een bos te wanen! Riemer gaat me voor, zoals altijd, me wijzend op de sneeuwkllokjes en het speenkruid, of het de juiste benaming is weet ik niet meer, het is in ieder geval geel. Ik verbaas me erover, met al die trappetjes en omleidingen, hoe makkelijk Riemer klimt en enthousiast vertelt. Hij geniet er zelf enorm van ...ik trouwens ook. Het is zo mooi en de moeite waard om te zien wat het door de jaren heen is geworden. Het is maart en ik neem me voor om hier terug te komen en vaker in verschillende seizoenen! Leuk om te zien dat het ook de tuin van de bewoners is geworden, dat verraden de geplante kerstbomen, tulpen en krokusbollen die al in de knop staan. Er is geen zwerfvuil en de huizen van beide kanten krijgen de privacy, die je ieder mens wenst met uitzicht op groen.

Op naar de eokathedraal in Mildam. Het staat op de bordjes ook aangegeven, maar het is echt een aanrader. Een prachtige mystieke plek met de bedoeling om randvoorwaarden te scheppen voor een proces waarin de dynamiek van de natuur en menselijk ingrijpen op elkaar reageren en elkaar afwisselen. Dat eeuwigdurende proces met de stenen tafel in de social area, zoals ze dat noemen. Er zijn paden, een

pleintje, een mooie poort en er zijn hoekjes gecreëerd, waar mensen kunnen zitten. Stapstenen over water en alles van rest- en afvalmateriaal. Diverse soorten stenen worden gebruikt, in vele tinten, stoeptegels, kinderkopjes oud en verweerd, maar ook splinternieuwe. Voor ieder bouwsel geldt: er is geen plan, geen cement, de vorm bepaal je als mens met als enige voorwaarde, dat het eerste beginsel waterpas moet staan, maar daarna kun je stapelen zonder te metselen. Zo ontstaat er iets met het aangeleverde materiaal dat heel bijzonder is. Als er geen plan is, kun je het immers ook niet fout doen, je laat het ontstaan.

Ik heb eens de wetenschapper Bert Jansen over graancirkels gehoord in een lezing. Iemand die altijd met hem meeging naar Engeland vertelde hem over een graancirkel in Duitsland. Hij wilde daar het fijne van weten, want ze liggen in Engeland en zelfs in Nederland, maar Duitsland? Hij vindt er inderdaad een prachtige graancirkel en het nameten leert hem, dat het een perfecte cirkel is, alles klopt tot in het kleinste detail. Merkwaardig, in Duitsland nog wel....hij heeft er geen verklaring voor. Tot hij op zijn logeeradres wordt benaderd door een groep studenten, die hem schoorvoetend vertellen, dat ze hun gedreven graancirkelvriendje een poets wilden bakken en die graancirkel zelf hebben gemaakt met elkaar. En toen werd het voor Bert, die ze al jarenlang onderzoekt, het pas ècht interessant en hij zei: "Geeft niet, willen jullie hem nog eens voor me maken?" Ja, dat wilden ze wel, blij dat hij niet kwaad werd dat hij ook bij de neus was genomen. Hun vriend hadden ze een poets willen bakken, hem niet. Bert keek mee en zag ze stuntelen. In eerste instantie waren ze enthousiast begonnen, maar het wilde niet vlotten en ze twijfelden constant. Uiteindelijk zeiden ze: "Bert, we hebben hem ècht zelf gemaakt met elkaar, maar we weten het niet meer.... En juist dat is de clou! Als je zonder plan werkt en met gevoel, dan kun je dat gewoon en daarom is het plein in Rome hetzelfde als het plein in Egypte en andere pleinen in de wereld. Omdat de mensen destijds ook geen idee hadden, maar gewoon vanuit hun gevoel een leuk pleintje neerlegden! Daarmee zie je die onderlinge verbondenheid terug in mensen en

hun werken. Hier denk ik aan als ik loop te genieten met Riemer deze middag, eindigend in een stuk mooi bos, vlakbij de ijsbaan, wat nu weer een mooie waterplas is. Genietend van de bouwsels en het gevoel bij de stevig gestapelde toegang, je vindt er van alles: een diversiteit aan bijzondere bomen en planten. Een Catalpa die alleen maar kan ontstaan als je de natuur de tijd geeft en die krijgt deze eokathedraal! Snoeihout ligt er en alles wat er ooit heeft gegroeid vergaat weer langzaam in de tijd tot stof, humus wordt een voedingsbodem voor nieuwe planten en dat gaat eeuwig zo door, legt Riemer me uit. Niets is voor altijd. We kijken nog even in het zelfgebouwde huis van Le Roy, dat door de vrijwilligers wordt gebruikt als onderkomen. Als stille getuigen staan er kleurrijke flessen, vazen en oude krantenverhalen over de tuinen.

Mijn oog valt echter op een citaat van Le Roy:

"Voor een goed begrip van hetgeen geschreven wordt, moet steeds worden bedacht dat, wanneer de natuur ter sprake komt, dat daar dan steeds natuurlijke processen mee bedoeld worden, maar nooit de natuur in haar tijdelijke verschijningsvorm."

Jacky Nieman

